

De Pomponii Melae sermone

scripsit

Henricus Zimmermann.

Tres libros illos, qui exstant de chorographia sive de situ orbis, a Pomponio Mela nescio an imperatore Caligula¹⁾ compositos si quis diligenter iusteque aestimare atque aliis eius generis libris ponderare molitur, illud imprimis ei cogitandum est Melam inter omnes scriptores Latinos primum confecisse descriptionem orbis terrarum tunc parum explorati. Etsi enim eum auctorem in rebus geographicis saepius deprehendimus a vero aberrantem²⁾, nihilo tamen setius eius libri sunt magna auctoritate magnique aestimandi, quod primam et antiquissimam orbis veteribus noti descriptionem exhibent ideoque geographiae Romanae fontem praecipuum. Minime igitur facimus cum paucitate eorum, qui Melae libros despiciunt vel leviores arbitrantur quam ut qui examinentur et pertractentur sint digni³⁾. Neque illa solum, quae pertinent ad terrarum descriptionem, qua par est observantia spectanda sunt, sed etiam pariter respiciendum esse existimo Melae genus dicendi ad geographiam Latinam quasi inventum, cui rei ante hos dies nullum fere fuisse respectum nemo est quin miretur. Itaque ut res quasdam grammaticas sermonem Pomponianum illustrantes, quantum poterimus, explanemus, hoc libello annuo nobis proposuimus. Sed antea monendum esse videtur illam chorographiam tantae obnoxiam fuisse depravationi, ut multae operae multique sit sudoris lectiones germanas librorum veterum restituere. Cum enim ipsum archetypum multis corruptelis infectum⁴⁾ fuisse tum reliquis omnibus, qui multi ad nostram aetatem pervenerunt, codicibus librisque a librariis et editoribus permultas singulorum verborum deformitates confusionesque esse inventas iampridem inter viros doctos constat. Itaque non defuerunt qui Melae sanando summam navarent operam⁵⁾. Ac Bursian quidem codicibus accuratissime inter se comparatis omnium optimum esse maximeque vetustate commendatum codicem Vaticanum 4929 saec. X, unde cum ceteri omnes manaverint, quodvis studium corrigendi proficiscatur necesse sit, penitus perspexit et plane probavit⁶⁾. Secundum hunc virum imprimis laudandi mihi videntur Gustavus Parthey et Carolus Frick editores recentissimi⁷⁾, quibus meritam debitamque referre debemus gratiam, quod eorum potissimum opera contextum nunc habemus satis bene conformatum. Sed quamvis multis nostra chorographia vitiis diu contaminata fuerit neque quin etiam nunc lima indigeat extrema dubitandum sit, omnes tamen fere viri docti, qui attentum ad eius lectionem animum attulerunt, Melae orationem brevitate, qua amplissima rerum copia concludatur, praeditam, arte rhetorica conditam, insigni ac suavi verborum varietate ornatam, magna perspicuitate elegantiaque instructam esse consentiunt. Quam sententiam ut argumentis confirmem, breviter redintegrare liceat, quid priores editores de ea re censuerint⁸⁾. Velut Andreas Schott appellat

¹⁾ Cfr. Carol. Frick in Philol. XXXV p. 741. Dissentit Bursian in Jahn. annal. XCIX p. 630.

²⁾ Huius rei exempla inveniuntur in praef. ed. Henr. Tzschucke (Lips. 1807.) vol. I. p. XIX sqq.

³⁾ Nostra etiam aetate vir doctus K. v. Morawski (Wiener Studien, IV p. 166) Melae chorographiam eiusque sermonem nullius esse momenti contendit argumentis gravibus non allatis.

⁴⁾ Cfr. Carol. Frick, in ed. Pomp. Melae (Lips. 1880.) praef. p. XI.

⁵⁾ Henr. Tzschucke in edit. suae praef. recenset centam quattuor editiones.

⁶⁾ Bursian l. l. p. 629; Adolphi Michaelis de Melae codicibus Vaticanis dissertatio in Gustavi Parthey edit. praef. p. X sqq.

⁷⁾ Gust. Parthey, Pomp. Mel. ed. Berol. 1867; Car. Frick, Pomp. Mel. ed. Lips. 1880.

⁸⁾ Quanti veteres Melae sermonem fecerint, ignotum est; cfr. Tzschucke, l. l. praef. p. XXXII.